



NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Priemyselná 2, 824 73 Bratislava 26



Kancelária predsedu

Odbor komunikácie a styku s verejnosťou

Ochrana životného prostredia, kvalita života musí byť celoeurópskou prioritou

Bratislava 21. septembra 2018 – Najvyšší kontrolný úrad SR si uvedomuje dôležitosť tém ochrany životného prostredia a preto v poslednom období vykonal tri veľké medzinárodné kontroly v tejto oblasti z hľadiska plnenia záväzkov vo vzťahu k Európskej únii. Slovenskí i európski kontrolóri sa spoločne pozreli na kvalitu ovzdušia ako aj na energetickú účinnosť vo verejnom sektore. Slovenská národná autorita pre oblasť externej kontroly tiež preverila plnenie strategických cieľov pri odkanalizovaní. V rámci všetkých troch oblastí kontrolóri identifikovali problémy s plnením kľúčových záväzkov, ku ktorým sa Slovenská republika prihlásila. Ukázalo sa, že Slovensko nemá ucelenú stratégiu ochrany ovzdušia, ktorá by z dlhodobého hľadiska riešila redukcii emisií a viedla by k zvýšeniu kvality životného prostredia. Naša krajina si tiež neplní záväzkov v oblasti budovania nových kanalizácií, nerealizuje kroky k lepšej ochrane vôd. Problematika odkanalizovania pritom môže mať výrazný dopad na verejný rozpočet a bezpochyby je to jedna z vážnych environmentálnych záťaží. Za mimoriadne dôležité považuje NKÚ SR opatrenia na znižovanie spotreby energie vo verejných budovách, nakoľko sa nimi generuje, okrem iného, úspora financií v štátnom rozpočte. Kontrolóri na základe výsledkov kontroly upozornili vládu, že Slovensko zaostáva v plnení európskych záväzkov v oblasti energetických úspor.

Medzinárodná konferencia

Na výmenu skúseností z kontrolných akcií v environmentálnej oblasti či na zvyšovanie odborných zručností kontrolórov pri príprave, realizácii „zelených“ kontrol sa zameria medzinárodná konferencia pracovnej skupiny pre kontrolu životného prostredia, ktorá pracuje v rámci európskeho združenia kontrolných inštitúcií EUROSAI. Bratislava bude v dňoch 25. – 28. septembra 2018 v hoteli Park Inn dočasným domovom pre viac ako 80 účastníkov z 34 krajín Európy. Podľa predsedu NKÚ SR Karola Mitrika témy súvisiace s ochranou životného prostredia, otázky týkajúce sa s kvality života musia byť celoeurópskou prioritou a aj preto sa slovenskí kontrolóri aktívne zapájajú do kontrolných akcií, ktoré nemajú len národný, ale širší, európsky zásah. „Životné prostredie, kvalita života totiž nepozná hranice a ignorovanie rôznych environmentálnych záťaží ohrozuje nielen obyvateľov dotknutého regiónu, ale nás všetkých – Európanov“, dodáva K. Mitrik.

Výsledky kontroly ochrana ovzdušia

Cieľom kontrolnej akcie zameranej na ochranu ovzdušia bolo zistiť, či dosiahnutá úroveň plnenia záväzkov SR v ochrane kvality ovzdušia prispieva k udržaniu kvality životného prostredia. Napriek tomu, že kvalita ovzdušia sa v Európe v ostatných desaťročiach zlepšila, znečistenie ovzdušia predstavuje stále veľký problém. Koncentrácia oxidu uhličitého je na Slovensku najhoršia v EÚ a koncentrácia prízemného ozónu v ovzduší je tretia najhoršia v EÚ. V štúdiu spracovanej pre Európsku komisiu sa okrem iného konštatuje, že znečistenie ovzdušia jemným prachom skraca Európanom život v priemere o viac ako 8 mesiacov, Slovákom dokonca o viac ako 10 mesiacov. Z tohto dôvodu umiera v Európe predčasne asi 370-tisíc ľudí ročne, na Slovensku sa toto číslo pohybuje pod hranicou 6-tisíc, čo je 20-krát viac ako pri dopravných nehodách. Znečistenie ovzdušia je významným faktorom s nepriaznivými účinkami na ľudské zdravie a ekosystémy.

Z výsledkov kontroly vyplynulo, že napriek prijatiu viacerých strategických a koncepčných materiálov súvisiacich s ochranou ovzdušia v minulosti, v kontrolovanom období rokov 2014 až 2016 v SR chýbala ucelená stratégia ochrany ovzdušia, ktorá by riešila z dlhodobého hľadiska redukcii emisií a dosiahnutie dobrej kvality ovzdušia. NKÚ SR identifikoval aj ďalšie slabé miesta, ktoré bránia plneniu úloh pri monitorovaní ovzdušia. Napr. nedostatočné finančné a personálne zabezpečenie prevádzkovania Národného monitorovacieho systému kvality ovzdušia, ako aj nedostatočné využívanie mobilných monitorovacích staníc a pod. Kontrolóri zistili aj nedostatočnú medzirezortnú spoluprácu v systéme riadenia kvality ovzdušia. Spolupráca kľúčových rezortov bola nepravidelná a bola závislá na kapacite ľudských zdrojov. Vzhľadom na to, že v SR neexistuje systém merania účinnosti a efektívnosti prijatých opatrení na riešenie problému kvality ovzdušia, bude potrebné stanoviť a prijať záväzné ukazovatele na ich meranie, pravidelne ich vyhodnocovať a následne navrhovať relevantné opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia v SR.

Aktuálne kontroly – protipovodňové opatrenia a triedenie odpadu

V súčasnosti sa jedna z kontrolných akcií NKÚ zameriava na kontrolu opatrení na **ochranu pred povodňami**. Protipovodňová ochrana je dôležitou úlohou štátu, nakoľko sa ňou zabezpečuje ochrana obyvateľstva a jeho majetku. Ohrozenie riečnymi povodňami je na Slovensku druhé najvyššie v EÚ, pri prepočte na obyvateľa je na Slovensku riziko záplav druhé najvyššie v rámci OECD, hneď po susednom Maďarsku. Škody z povodní niekoľkonásobne preyšujú investície do ochrany a prevencie. Medzi rokmi 2002 a 2013 Slovensko zasiahlo 24 povodní, ktorých celkové materiálne náklady dosiahli spolu 790 miliónov eur. Cieľom kontrolnej akcie je vyhodnotiť stav implementácie opatrení na ochranu pred povodňami na rôznych úrovniach.

V ďalšej rozsiahlej kontrolnej akcii NKÚ preveruje plnenie opatrení štátu prijatých na podporu zvýšenia podielu triedeného zberu na celkovom komunálnom odpade a tiež efektívnosť a účinnosť systému **triedeného zberu odpadu** v obciach a mestách. Kontrolóri preveria celkovo 58 miest a obcí prierezovo na celom Slovensku. V súčasnosti je podľa aktuálnych štatistík na Slovensku nízka úroveň triedenia komunálneho odpadu v SR v porovnaní s ostatnými členskými krajinami EÚ ako aj vo vzťahu k plneniu cieľov EÚ v odpadovom hospodárstve, ktoré musí SR splniť do roku 2020. V sledovaných ukazovateľoch týkajúcich sa kontrolovanej oblasti je SR na jednom z posledných miest v rámci členských krajín. Téma triedenia odpadov, ktorú sa vláda zaviazala riešiť aj v programovom vyhlásení vlády, je významná tak z finančného, ako aj z ekologického hľadiska a venuje sa jej väčšina národných kontrolných inštitúcií v rámci EÚ. Je dôležitá aj pre samotného občana, ktorý za nakladanie s odpadom platí vo forme miestneho poplatku.

Znečistenie ovzdušia v číslach

- ✓ **92 %** svetovej populácie žije na miestach, kde je ovzdušie výrazne znečistené
- ✓ **takmer 1/3** obyvateľov európskych miest je vystavená vysokým koncentráciám prachových častíc PM, čo ovplyvňuje kvalitu a priemernú dĺžku života
- ✓ **o viac ako 8 mesiacov kratšie** žijú Európania kvôli znečisteniu ovzdušia jemným prachom, Slováci dokonca o viac ako 10 mesiacov
- ✓ **370-tisíc Európanov** zomiera ročne na znečistenie ovzdušia, SR sa pohybuje pod hranicou 6-tisíc
- ✓ **viac ako 12 % Slovákov** je vystavených zvýšeným hladinám koncentrácie častíc PM_{2,5}, najviac v OECD
- ✓ **koncentrácia oxidu dusičitého** je na Slovensku najhoršia v rámci EÚ
- ✓ **koncentrácia prízemného ozónu v ovzduší** je u nás tretia najhoršia